

Th. Nielsen: Det er om Ændringsforslag Nr. 10 til § 19, jeg skal fremkomme med nogle Bemærkninger. Uagtet jeg staa som eneste Forslagsstiller af dette Forslag, er det dog sikkert nok, at Udvalget ikke stiller sig saaledes, at alle dets Medlemmer ere imod Forslaget med Undtagelse af mig; tværtimod veed jeg bestemt, at der er Medlemmer — maasse endog saa Flertallet, det staa i alt Fald paa Grønsen —, som kunde ville stemme for det. Den ærede Udsjører stillede ogsaa Sagen frit, idet han udtryffeligt bemærkede, at man ikke i Udvalget havde indtaget nogen afgjørende Stilling til den. Naar jeg har stillet Forslaget, har jeg selvfølgelig haft forskjellige Grunde dertil, ligesom det er mig bekendt, at de Medlemmer, der i Udvalget have været imod Forslaget, have haft deres Grunde derfor, blandt andre den, at man var utilfreds med, at der for 1877 var en Kontingentrestance af 5,700 Kr. Man har ment, at naar Medlemmerne ikke vilde betale deres Kontingent, var der ingen Grund til yderligere at komme Selskabet til Hjælp, ligesom at Selskabet heller ikke vilde være i nogen væsentlig Forlegenhed, naar det fik sit Kontingent. Jeg skal dertil bemærke, at dette ikke er Tilfældet, idet Selskabet i sine Beregninger er gaaet ud fra, at det faar sit Kontingent, og det vil sikkert ogsaa med ganske enkelte Undtagelser ske, selv om det lader vente noget paa sig. Men ikke desto mindre vil Selskabet, saaledes som det af Bilag 7 vil ses, have en Underbalance af ikke mindre end 11,300 Kr., og det uagtet man fra det Classenske Fideikommiss har faaet til sin Raadighed en Kapital af 19,000 Kr., hvoraf der allerede er brugt 9,000 Kr. Man vil altsaa se, at der fra Beregningens Standpunkt ikke er nogen Grund til ikke at give Selskabet den begjærede Understøttelse, idet Selskabet vil være i Forlegenhed, selv om alle Restancer maatte indkomme. Det er dernæst gjort gjældende imod Selskabet, at det greb temmelig vidt om sig, i det det ikke indskrænkede sin Virksomhed til Hedeegne, men gav sig af med Engvandingsskænk nede ved Udbyhøi og Sadsund i Randers Amt. Jeg kan til en vis Grad være enig i den sidste Indvending, da ogsaa jeg mener, at Selskabet bedst vil bevare sin Styrke ved at begrænse sig til det Formaal, for hvilket det er stiftet, nemlig Hedernes Kultivering, en Opgave, der maa siges at være stor nok, naar man betænker, at ikke mindre end omtrent 100 □ Mile af Sylland endnu ere Hede. Selskabet er som bekendt fremtraadt i 1866 paa en Tid, da Mødet atter begyndte at reise sig i Folket. Det vil erindres, at i Begyndelsen var Smerten over Tabet af Slesvig og Modløsheden saa stor, at man ikke i Folket havde Lyst til at tage fat paa ret Meget. (Kjær: Og saa Smerten over Tabet af 5te Juni Grundloven!) Ja, deri er jeg selvfølgelig enig med det ærede Medlem. Men skøndt Smerten over Tabet af Slesvig ikke den Gang

var forvunden og heller ikke let vil forsvinde, saa lidt som Smerten over det Tab, det ærede Medlem nævnte, saa fremstod dog Selskabet med sit store nationale Foretagende, nemlig Kultiveringen af de jydske Heder. Mange troede den Gang, at det var Noget, der ikke kunde lade sig gjøre; man smilede deraf paa sine Steder og tvivlede paa andre; men naar man vil lægge Mærke til, hvad der er sket i den Tid, Selskabet har bestaaet, tror jeg nok, at Smilet har faaet Ende, og at Dvovlen er isærd med at trække sig tilbage. Thi hvad Staten har arbejdet paa i 100 Aar, i hvilke den kun har naaet at faae 15,000 Tdr. Land kultiverede, har Selskabet allerede naaet, idet godt og vel 1½ □ Mil Hede er bragt under Kultur i de 10 Aar, det har virket, saa at det nu ikke mere anses som en Fabel, at Hederne ville blive kultiverede, og at den Tid ikke er saa fjern, da de jydske Heder kun gjemmes i Blichers Noveller og i enkelte Gamles Grindring. Naar man ser hen til, at det er et saa stort nationalt Foretagende, hvorom der her er Tale, tror jeg ikke, Thinget vil strides med Selskabet om nogle Tusinde Kr., og jeg tror ogsaa, at de Grunde, der ere anførte mod Selskabet, at det griber for vidt om sig ved at begynde at tage sig af Egne, der ikke kunne siges at høre til Hedeegnene, og at det ikke faar sine Kontingenter ind, ikke have stor Betydning; thi det Første kan i Fremtiden rettes, og det Sidste vil sikkert rette sig af sig selv, idet Bidragene ville komme ind. Der er altsaa i Virkeligheden Trang til et Tilskud, thi, som sagt, 9,000 Kr. er der forbrugt af den tilskudte Kapital, og desuden er der et Understud af 11,300 Kr. Selv om derfor Staten tilskyder de 4,000 Kr., vil der endda være betydeligt Understud tilbage. Selskabet udsjører navnlig sin Virksomhed og Plan ad tre Veie. For det Første ved Agerbrug; til den Ende foretager det Mergelundersøgelser og leder Anlæg af en Mergelsporvei, som vil have Betydning for ca. 3 □ Mil Land. Denne Sporvei udgaar nemlig fra en saa righoldig og uudtømmelig Mergelgrav — der er ikke mindre end omtrent 70 pSt. Kalk i Mergelen — at store Strækninger af den nordlige Del af Hammerum og tilgrændsende Herreder mod Nord kunne fornyes derfra. Imidlertid erklærer Hedeselskabet, at selv dette Foretagende ikke vil kunne udføres under dets Ledelse, dersom det ikke faar Tilskud, uden at Selskabet naturligvis faar et saa meget større Understud. Den anden Veie, ad hvilken Selskabet søger at kultivere Hederne, er ved de betydelige Engvandingsskænk; i saa Henseende har det allerede tilveiebragt Kanaler af 36½ Mils Længde, og den, der kjender Hederne, veed ogsaa, at netop Engvandingen er et væsentligt Mittel til at faae Hederne opdyrkede. Den tredje og — fordi det varer længst, inden Virkningerne deraf vise sig — vanskeligste Veie til Hedernes Kultivering er Træplantningen, men til Gjengæld er det